

А. В. Матвійчук,
доктор філософських наук, доцент

МІСЦЕ ДЕОНТОЛОГІЧНОЇ ТЕОРІЇ У ПРАКТИЦІ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Міжнародний економіко-гуманітарний університет імені академіка Степана Дем'янчука
вул. Академіка Степана Дем'янчука, 4, 33000, Рівне, Україна
E-mail: amvriv06@ukr.net

Мета: концептуалізувати місце деонтологічної теорії у практиці сучасної національної вищої школи. Задля досягнення вказаної мети аналізуються характер та особливості теорії належного, а також перспективи звернення в освітньому процесі до її принципів та ідей. **Результати:** за допомогою теоретичних методів дослідження встановлено специфічний характер теорії належного, принципи та ідеї якої набувають актуальності у контексті перебудови суспільних відносин, перегляду цінностей та ціннісних орієнтацій, практична реалізація яких, серед іншого, потребує звернення до категорій належного, обов'язку, відповідальності тощо. **Обговорення:** практика освітньої діяльності у вищій школі передбачає не лише залучення до цінностей свободи та демократії, але й створення умов для формування системи імперативів суспільно-прийнятної особистої (зокрема, професійної) поведінки.

Ключові слова: деонтологія; деонтологічна теорія; цінності; деонтологічні цінності; вища школа; інноваційна освіта.

Постановка проблеми та її актуальність.

Останні десятиліття в Україні при всій складності соціально-політичних процесів, які тут відбувалися й безпосередніми учасниками та свідками яких ми стали, можна охарактеризувати як добу збільшення ступеня суспільної та особистої свободи. Процес цей, на нашу думку, мав еволюційний характер, а значні часові розриви між подіями серпня 1991 року, майбутніми 2004 та 2014 років є тому очевидним підтвердженням. Вивільнення інтелектуальної, творчої енергії українців, набуття ними нових життєвих можливостей для самореалізації безперечно можна вважати позитивним фактом, що, серед іншого, сприяє поступу української держави, зокрема повернення її до соціальних, демократичних по суті, європейських цінностей.

Водночас, не варто забувати, що Європа це не лише територія демократії, але й простір відданості ідеям верховенства права та законності, визнання принципової важливості належного та шанобливого виконання обов'язків, значення суспільно-прийнятних й суспільст-

вом санкціонованих імперативів внутрішнього та зовнішнього характеру. На наше переконання, вказане виступає серйозним мотивом, для звернення до теми місця деонтологічної теорії у практиці сучасної української вищої школи. Маємо на увазі питання застосування принципів та ідей деонтології в освітньому процесі з метою формування особистості, яка прагне не лише безмежної свободи (що ризикує перетворитися на свавілля), але й готова нести певні обов'язки перед суспільством, що напевно є свідченням особистої (громадянської) зрілості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Маємо наголосити, що проведений нами аналіз доводить наявність значного дослідницького простору в контексті аналізу перспектив звернення до теорії належного (деонтології) з точки зору звернення до ідей теорії належного у практиці сучасної національної вищої школи. Фактично, ми без особливих проблем можемо відшукати чисельні напрацювання щодо просування в освітній процес типових для об'єднаної Європи цінностей, серед яких провідне місце посідають: права людини (людська гідність); фундаменталь-

ні свободи; демократична легітимність; сталий розвиток тощо. Оскільки освітній процес в Україні реформується у контексті євроінтеграційних прагнень, то до вказаних вище цінностей фундаментального характеру додаються, як вельми актуальні, життєві цінності-орієнтири: професійна компетентність, конкурентоздатність, міцні гуманістичні життєві орієнтири. В цьому ключі для нашого дослідження принципове значення мали роботи таких дослідників як-от Н. Амелеченко [2], В. Андрущенко [4], В. Зінченко [7], Д. Кукла і Ю. Пелех [10], Ю. Юшкевич [13] та інших. З іншого боку, вважаємо певною теоретичною прогалиною відсутність серйозних та глибоких напрацювань щодо залучення в освітньому процесі вищої школи до цінностей обов'язку, відповідальності, самообмеження в інтересах суспільства. На жаль, є мало досліджень, у яких би розглядалася проблема співвідношення індивідуального та колективного в контексті формування сучасної особистості українців. Відкритим є питання формування імперативів громадянської поведінки, вирішення яких очевидно не можливе без звернення до напрацювань теорії належного.

Мета статті. У подальшому викладі маємо на меті концептуалізувати місце деонтологічної теорії у практиці сучасної національної вищої школи. Задля досягнення вказаної мети вважаємо за необхідне (1) окреслити характер та особливості теорії належного й (2) показати перспективи звернення в освітньому процесі до її принципів та ідей.

Виклад основного матеріалу. Виходячи з окреслених вище завдань, передусім звернемося до дослідження характеру та особливостей теорії належного. Отож вихідними для аналізу та розуміння суспільних реалій для деонтології, як ще прийнято позначати теорію належного (або – деонтологічну теорію) є категорії належного, ідеального, універсального, нормативного, імперативного. Центральна тема деонтологічного підходу щодо осмислення реальності – це проблема ідеалу та норми, їхньої природи й обґрунтованості як важливих чинників морального регулювання [17]. Дослідники також вказують на генетичний зв'язок део-

нтології та теорії моралі, оскільки спільним для них є пошук відповіді на питання співвідношення належного та суцього. Свого часу основна категорія деонтології – належне, нами було детерміноване як онтологічний та етичний абсолютизм, натомість суще – як сукупність різноманітних виявів буття [9, с. 52]. При цьому, вказане належного і суцього виступає внутрішнім стрижнем й структурою зміни моральної свідомості впродовж історії її розвитку [6, с. 269]. Варто наголосити, що деонтологічний підхід поширений не лише в теорії належного – будь-яку етичну теорію можна розглядати як нормативну програму. Більше того, мова, ігри та закони наочно ілюструють спосіб регулювання дії за допомогою норм і правил. Із цього приводу американський філософ Герберт Харт зауважував, що значні групи загальних правил, стандартів та принципів є основним шляхом регулювання соціального життя [18, с. 121].

Для нашого завдання концептуалізувати місце деонтологічної теорії у практиці сучасної національної вищої школи є принциповою позицією відомого філософа Абдусалама Гусейнова, який визначив, що належне тотожне сутнісній основі світу, його можна зводити до кардинальних і загальних характеристик буття, зіставляти з пріоритетною тенденцією закономірного розвитку зовнішньої дійсності. Антитеза належного і суцього історично виникає в ситуації, коли традиції культурного життя перестають бути джерелом духовної єдності. При цьому належне має вищий ціннісний статус, ніж суще, адже належне – це й ідеал, і мотив до дії. «Завдання моралі полягає в тому, щоб орієнтувати реальну свідомість і поведінку людей на здійснення ідеалу належного» [5]. Суголосною до вказаного є позиція дослідниці Світлани Омелеченко, відповідно до якої «належне, пронизуючи всю структуру людської діяльності, є інтенціонально-процесуально-результативним порівнянням фактичної реальності та її ціннісно-орієнтованої модифікації, зорієнтованим на далеку перспективу, та таким, що зазнає переведення зусиллям людей із потенційної можливості в актуальну дійсність» [3]. Відтак, належне потрактуємо як звернення до певного ідеалу (індивідуального чи суспільного), як особливий засіб спрямування людини в бік прогресивних змін (або спрямування до блага).

Необхідно також зауважити, що нині широкий спектр відмінних тлумачень змістового наповнення понять «теорія належного» й «деонтологія». Зокрема американський дослідник Самуель Фріман вказує на те, що поняття «деонтологія» здебільшого для позначення моральних концепцій щодо вивчення проблем обов'язку (право), природи цінностей (благо), а також взаємозв'язку між етичними поняттями права і блага [15]. У Стенфордській філософській енциклопедії показано, що в сучасній моральній філософії деонтологія належить до нормативних теорій дослідження природи вибору належної поведінки (дотримання обов'язку) [14]. Не відкидаючи тези американських дослідників, вважаємо, що звернення до теорії належного зумовлене необхідністю пошуку тих ефективних форм, які могли б сприяти переведенню різноманітних філософських ідей і концепцій у практичну площину. Зокрема, нами було встановлено [9], що в межах соціальної філософії мислителі різних напрямів (Ролз, Нозік – як ідеологи сучасного лібералізму, або Макінтайр, Волцер, Етціоні – засновники комунітаризму) одноставні щодо регламентації необхідності звернення й обґрунтування нормативних елементів у процесі створення теорії суспільства з огляду на визначення на практиці життєздатності соціуму наявністю набору нормативних уподобань (у їхній ролі можуть виступати, наприклад, окремі цінності або ціннісні орієнтири), спільні для всіх членів суспільства. Водночас для соціального простору завжди залишається актуальною проблематика обов'язку, при чому на різних рівнях (наприклад, людина – людина або людина – суспільство). В сучасній соціальній філософії доволі багато прихильників твердження про те, що кризи, які переживають сучасні суспільства, є наслідком надмірного індивідуалізму, десолідаризації, втрати ідентичності та руйнування загальних цінностей. Доречним виглядає твердження, що реальне й ефективне вирішення завдань певних соціальних перебудов передбачає звернення до понять і категорій деонтологічного дискурсу.

Так російський дослідник Федір Тригубенко обстоює думку, що суспільство, кероване етикою суцього, не здатне подолати наявні глобальні проблеми. На його переконання, проблема суцього та належного особливо актуальна в контексті сучасних суперечок про політкультурний світ і нормативний аспект глобальних комунікацій. Росіянин вважає, що люди повинні та можуть продовжити цивілізаційний поступ на підставі категоричності морального закону – належного. Тому ціннісною установкою повинно бути проголошено етику «належного», що за необхідності спричинить її утвердження й у політиці, і в економіці, і в усіх сферах людської життєдіяльності [12].

Апелюючи в освітньому процесі до понятійно-категоріального апарату теорії належного, розроблених варіантів вирішення певних проблем раціонального та справедливого облаштування суспільства на ґрунті деонтології, ми очевидно сприятимемо формуванню особистості, яка не лише сприйматиме категорії належного й нормативного, а й спиратиметься на них, вибудовуючи та здійснюючи свою життєву стратегію. Тут доречно пригадати позицію англійського психолога Джона Равена, який вважав, що тільки при особистісному прийнятті та усвідомленні великого суспільного значення відповідних цілей, формуються й актуалізуються, серед інших, цінності відповідальності, які згодом становитимуть основу професійної діяльності [11].

Принагідно зауважимо, що теорія належного сама по собі перебуває у стані розвитку, чому яскравим підтвердженням є той факт, що напрацювання й вдосконалення термінологічного та понятійного апарату деонтологічного знання на сучасному етапі триває. Попри визнання концептуальними щодо деонтології понять «обов'язку», «належного», «імперативу поведінки», «відповідальності», «самопожертвування», «практичний інтерес», питання про сутність багатьох із них і сьогодні залишається дискусійним. Наприклад, питання про статус засадничого стосовно етичної теорії поняття «обов'язок» є на сьогодні відкритим, хоча його вирішення виглядає вельми актуальним з огляду на можливість вироблення адекватного бачення

ролі цілісного та діяльного смислового поля культури у формуванні особи.

Щодо феномену службового імперативу, який є важливим предметом дослідження у межах теорії належного, то необхідно зауважити, цією філософською категорією активно послуговувався Іммануїл Кант – один із найбільш знаних представників деонтологічної теорії. У своїй праці «Метафізика нравів» німецький філософ представляє категоричний імператив як вищий принцип людського належного, що має автономний характер і зовсім не пов'язаний із практичним інтересом, тобто не залежить від будь-якого становища справ (поточного або потенційного) у сфері сущого. «Категоричний (безумовний) імператив – це такий імператив, який мислить і робить вчинок необхідним не опосередковано крізь призму уявлення про мету, досягнення якої вчинок може забезпечити, а лише на основі самого уявлення про вчинок (його форму), отже, безпосередньо як об'єктивно потрібний вчинок» [8]. З огляду на це Кант вважає, що особа повинна виконувати власні обов'язки на ґрунті з моральних засад, а не керуючись очікуваннями від досягнення мети [8].

З іншого боку, необхідно пам'ятати пересторогу американського дослідника Джеральда Гауаса, який казав, що типовою етичною проблемою є ситуація, коли людина змушена робити те, чого насправду не бажає. Очевидно, це зумовлено наявністю розбіжностей між особистими (персональними) бажаннями та цінностями і пропонованими суспільною мораллю, елементарно – оточенням [16]. Іншими словами актуальність деонтологічної теорії детермінована належністю людини, за необхідністю, двом світам – сущого та належного, а відтак її перебуванням у стані перманентного вибору між тим, що є, і тим, що може або має бути (наприклад, з точки зору суспільних інтересів).

Отже загальний зміст службового імперативу полягає в тому, що останній постає свідомим, заснованим на професійних та етичних знаннях чинником предметно-практичної діяльності працівника поліції. Специфіка внутрішнього службового імперативу зумов-

лена його самостійним формуванням і прийняттям особистістю. Внутрішній службовий імператив – це нібито власний, індивідуальний закон, дієвість якого визначена ціннісним ставленням до справедливості, закону та правопорядку. Формування внутрішнього службового імперативу – це складний і специфічний процес, що інтегрує осягнення правового знання, розуміння ідей і концепцій сучасної етики, надання людиною особливого ціннісного статусу здобутим юридичним та етичним знанням; тобто формування внутрішнього службового імперативу як передумови виконання службового обов'язку неможливе без ґрунтовних правових знань та осмислення державно-правової проблематики, зрештою – волі до зважених дій у професійній діяльності. «Відправною точкою» останнього очевидно мислиться абсолютна для особистості поліцейського цінність справедливості, що детермінує зміст моральної мотивації до тієї чи тієї дії. Пошук і визначення передумов виникнення такої цінності на сьогодні залишається складною філософською та науковою проблемою.

Наголосимо, що проблема співвідношення належного та сущого, як методологічний фундамент формування внутрішнього службового імперативу очевидно знаходиться у площині філософського осмислення. Так відомий італійський мислитель Евандро Агацці свого часу вказував на те, що сфера належного, залишаючись недосяжною для точного наукового пізнання, є сувереним полем філософії. Щодо сфери належного науковець розмежував такі важливі аспекти:

1) *ідеальний*, який виражається в тому, що належне виникає у людській свідомості у вигляді ідеальної мети завдяки унікальній здібності, виробленій упродовж культурно-історичної практики людства трансцендентно виходити за межі заданої реальності, а також подумки, що передбачає залучення творчої уяви, створювати її поліпшений і привабливий варіант (належне постає як те, до чого потрібно прагнути та чого слід досягати на шляху індивідуального та/або загального розвитку);

2) *процесуальний*, вияв якого – нормативність соціокультурної практики, вираженої у бездоганності людських дій, що дають змогу реалізувати задумане, а також ефективність різних технологій

(соціальних, інженерних тощо), що сприяють удосконаленню існування суспільства загалом і кожного його представника зокрема (належне ув'язується у баченні суб'єкта з тим, як варто діяти, щоб вирішити ті чи ті проблеми, досягти поставлених цілей та отримати необхідний і бажаний результат);

3) *предметний*, розкриває такий стан дійсності, який максимально відповідає ідеальному задуму суб'єкта дії, показуючи результат успішного досягнення мети, тобто є тим, що стає завоюванням людства у процесі його культурно-історичного розвитку й оцінене «як належне» (належне як філософську категорію пов'язано з поняттями «еталон», «зразок», «ідеал», «норма» в їхній опредметненій, репрезентативній формі) [1].

Для обґрунтування позиції щодо актуального й особливого місця деонтологічної теорії у практиці вищої школи також хочемо звернути увагу на те, що належне, нормативне, імперативне – це ті феномени, що виступають свого роду засобами конструювання сталої й стабільної суспільної системи (звідси принципове значення для успішного суспільства права та розвиненої правової системи). Отож сформованість уявлення та розуміння про необхідність (належність) соціальних обмежень може вважатися передумовою реалізації ефективної соціально-економічної та культурної політики і, водночас, запорукою реалізації особою поведінки, що максимально забезпечуватиме їй відчуття свободи та не створюватиме у неї дисонанс з інтересами суспільства. Отож важливим елементом сучасного освітнього процесу має бути спеціальна увага до проблематики обов'язку, відповідальності, самообмеження, співвідношення індивідуальних та суспільних інтересів. Це забезпечуватиме компетентності щодо принципів, якими повинна керуватися людина у своїй предметно-практичній діяльності й соціальній сфері.

Висновки. Викладений вище матеріал очевидно має дискусійний характер, що напевно має позитивний та перспективний момент для вирішення питання щодо місця деонтологічної теорії у практиці вищої школи. Жодним чином не заперечуючи загальний тренд на просуван-

ня засобами вищої школи ідей та цінностей типових і стандартних для освіти і інтелектуальних пріоритетів Європи, ми наполягаємо на необхідності звернення в межах національної освітньої системи (зокрема у вищій школі) до теми цінностей обов'язку, відповідальності, самообмеження в інтересах суспільства, тобто теорії належного. Позиція наша ґрунтується на тому факті, що деонтологічний дискурс також є невід'ємною частиною європейської інтелектуальної культури, а серед цінностей Європи особливе місце посідають вже згадані цінності обов'язку й відповідальності, без яких фактично неможлива реалізація загально визнаних ідей верховенства права та законності, забезпечення типового для європейців виконання норм права та суспільних обов'язків.

Отож питання формування імперативів громадянської поведінки, вирішення яких очевидно неможливе без звернення до напрацювань теорії належного, вважаємо перспективним із теоретичної та практичної точки зору.

Література

1. Агацци Э. Человек как предмет философского познания. *О человеческом в человеке* / под общ. ред. И. Т. Фролова. Москва: Политиздат, 1991. С. 65-66.
2. Амельченко Н. Цінності об'єднаної Європи. Київ: ГО «Лабораторія законодавчих ініціатив», 2013. 42 с.
3. Амельченко С. Н. Диалектика сущего и должного в процессуальном бытии культуры. *Известия Уральского государственного университета*. 2009. № 3. С. 81.
4. Андрущенко В. П. «Європеїзація» вищої освіти як «регіональний» вимір глобалізації. Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Людина, суспільство, комунікаційні технології», Харків – Лиман, 24-25 черв. 2016 р. / Українська державна академія залізничного транспорту, Інститут філософії імені Г. С. Сковороди НАН України. Харків; Лиман, 2016. С. 10-24. <https://doi.org/10.31617/k.knute.2019-04-12.75>
5. Гусейнов А. А. Социальная природа нравственности. Москва: МГУ, 1974. С. 42-43.

6. Дробницкий О. Г. Понятие морали. Москва: Наука, 1974. 388 с.

7. Зінченко В. В. Глобальні світові проблеми систем освіти і виховання в умовах сучасних індустріальних суспільств. *Постметодика*. 2014. № 1. С. 2-8.

8. Кант И. Метафизика нравов. Соч. в 6 т. Т. 4, ч. 2. Москва: Мысль, 1965. С. 310.

9. Матвійчук А. В. Екологічна деонтологія: філософсько-методологічне осмислення наукових перспектив: монографія. Рівне: О. Зень, 2014. 400 с.

10. Пелех Ю. В., Кукла Д. Система цінностей майбутнього фахівця і його місце на сучасному ринку праці: монографія. Рівне: Волинські обереги, 2019. 184 с.

11. Равен Д. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация: научное издание / пер. с англ., под ред. В. И. Белопольского. Москва: Когито-центр, 2002. 396 с.

12. Тригубенко Ф. А. Антитеза сущего и должного как этический феномен: автореферат дис. ... кандидата философских наук: 09.00.05 / Тригубенко Фёдор Александрович; Тульский государственный педагогический университет имени Л.Н. Толстого. Тула, 2011. 20 с. <https://doi.org/10.30826/idp201852>

13. Юшкевич Ю. С. Освіта як найважливіша ланка реалізації морально-етичних цінностей: український контекст. *Гілея*. 2015. Вип. 103 (12). С. 277-280.

14. Alexander Larry, Moore Michael. Deontological Ethics. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. 2007. Nov. 21. URL: <http://plato.stanford.edu/entries/ethics-deontological/#DeoThe>

15. Freeman Samuel. Utilitarianism, Deontology, and the Priority of Right. *Philosophy and Public Affairs*, 23, 4 (Fall 1994). Pp. 313-349. <https://doi.org/10.1111/j.1088-4963.1994.tb00017.x>

16. Gaus Gerald. What is Deontology? Part Two: Reasons to Act. *Journal of Value Inquiry*. 2001. Vol. 35. Pp. 179-193.

17. Gert Bernard, Morality: A New Justification of the Moral Rules. Oxford: Oxford University Press, 1988. Pp. 9-10.

18. Hart H. L. A. The Concept of Law. Oxford: Clarendon Press. 1961. Pp. viii, 257.

References

1. Agacci Je. Chelovek kak predmet filosofskogo poznanija. *O chelovecheskom v cheloveke / pod obshh. red. I. T. Frolova*. Moskva: Politizdat, 1991. S. 65-66.

2. Amel'chenko N. Cinnosti ob'jednani' Jevropy. Kyi'v: GO «Laboratorija zakonodavchyh iniciatyv», 2013. 42 s.

3. Amel'chenko S. N. Dialektika sushhego i dolzhnogo v processual'nom bytii kul'tury. *Izvestija Ural'skogo gosudarstvennogo universiteta*. 2009. № 3. S. 81.

4. Andrushhenko V. P. «Jevropei'zacija» vyshhoi' osvity jak «regional'nyj» vymir globalizacii'. Materialy IV Mizhnarodnoi' naukovopraktychnoi' konferencii' «Ljudyna, suspil'stvo, komunikacijni tehnologii'», Harkiv – Lyman, 24-25 cherv. 2016 r. / Ukrai'ns'ka derzhavna akademija zaliznychnogo transportu, Instytut filosofii' im. G. S. Skovorody NAN Ukrai'ny. Harkiv; Lyman, 2016. S. 10-24.

5. Gusejnov A. A. Social'naja priroda npravstvennosti. Moskva: MGU, 1974. S 42-43.

6. Drobnickij O. G. Ponjatie morali. Moskva: Nauka, 1974. 388 s.

7. Zinchenko V. V. Global'ni sivitovi problemy system osvity i vyhovannja v umovah suchasnyh industrial'nyh suspil'stv. *Postmetodyka*. 2014. № 1. S. 2-8.

8. Kant I. Metafizika нравов. Soch. v 6 t. T. 4, ch. 2. Moskva: Mysl', 1965. S. 310.

9. Matvijchuk A. V. Ekologichna deontologija: filosofsko-metodologichne osmyslennja naukovykh perspektyv: monografija. Rivne: O. Zen', 2014. 400 s.

10. Peleh Ju. V., Kukla D. Systema cinnostej majbutn'ogo fahivcja i jogo misce na suchasnomu rynku praci: monografija. Rivne: Volyns'ki oberegy, 2019. 184 s.

11. Raven D. Kompetentnost' v sovremennom obshhestve: vyjavlenie, razvitie i realizacija: nauchnoe izdanie / per. s angl., pod red. V. I. Belopol'skogo. Moskva: Kogito-centr, 2002. 396 s.

12. Trigubenko F. A. Antiteza sushhego i dolzhnogo kak jeticheskij fenomen: avtoreferat dis. ... kandidata filosofskih nauk: 09.00.05 / Trigubenko Fjodor Aleksandrovich; Tul'skij gosudarstvennyj pedagogicheskij universitet imeni L.N. Tolstogo. Tula, 2011. 20 s.

13. Jushkevych Ju. S. Osvita jak najvazhlyvisha lanka realizacii' moral'no-etychnyh cinnostej: ukrai'ns'kyj kontekst. *Gileja*. 2015. Vyp. 103 (12). С. 277-280.

14. Alexander Larry, Moore Michael. Deontological Ethics. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. 2007. Nov. 21. URL: <http://plato.stanford.edu/entries/ethics-deontological/#DeoThe>

15. Freeman Samuel. Utilitarianism, Deontology, and the Priority of Right. *Philosophy and Public Affairs*, 23, 4 (Fall 1994). Pp. 313-349.

16. Gaus Gerald. What is Deontology? Part Two: Reasons to Act. *Journal of Value Inquiry*. 2001. Vol. 35. Pp. 179-193.

17. Gert Bernard, Morality: A New Justification of the Moral Rules. Oxford: Oxford University Press, 1988. Pp. 9-10.

18. Hart H. L. A. The Concept of Law. Oxford: Clarendon Press. 1961. Pp. viii, 257.

A. Matviichuk

PLACE OF DEONTOLOGICAL THEORY IN HIGHER SCHOOL PRACTICE

International economics and humanities university academician Stepan Demyanchuk's name
Acad. S. Demianchuk str., 4, 33000, Rivne, Ukraine
E-mail: amvriv06@ukr.net

Purpose: to conceptualize the place of deontological theory in the practice of modern national higher education. In order to achieve this goal, the nature and peculiarities of the theory of due are analysed, as well as the prospects for applying its principles and ideas in the educational process. **Results:** the theoretical nature of the research established the specific nature of the theory of due, principles and ideas of which become relevant in the context of the restructuring of social relations, the revision of values and value orientations, the practical implementation of which, among other things, requires reference to the categories of due, obligation, duty, responsibility, etc. **Discussion:** educational practice in higher education predicts not only freedom and democracy values engaging, but also creating the conditions for forming a system of imperatives socially acceptable personal (in particular, professional) behaviour.

The article deals with the place of deontological theory in the practice of higher education. The author explains his position by the specific nature of the theory of due, principles and ideas of which become relevant in the context of the social relations restructuring, revision of values and value orientations, practical implementation of which, among other things, calls for the categories of due, obligation, responsibility and so on.

The material presented above is obviously debatable as to the place of deontological theory in higher education practice. In no way denying the general trend towards the promotion by the higher education institutions of the ideas and values typical and standard for education and intellectual priorities of Europe, we insist on the need to address within the national education system the theme of the values of duty, responsibility, self-restraint in the interests of society, ie theory of due. Our position is based on the fact that deontological discourse is also an integral part of the European intellectual culture, and among the values of Europe, the already mentioned values of duty and responsibility, without which the universally recognized ideas of the rule of law and justness, are practically impossible.

Keywords: deontology; deontological theory; values; deontological values; higher education; innovative education.